ה א מיי' פכ"ג מהל' חיסורי ביאה הלכה כה סמג לאוין סה טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף ג:

ב [מיי' פי"ג מהל' גזלה הל' ג טוש"ע ח"מ סי' רסו סעי' ז]:

ו ג מיי' פט"ו מהלכות חיסורי הלכה יט:

ד [מיי' פ"ד מהל' סוטה הל' יט טוש"ע אה"ע סי' קנח סעי' כא]:

ז ה מיי' פכ"ג מהלכות חיסורי ביאה הל' כה:

ח ו מיי' שם פ"ג הלכה יד [ב"ש טה"ע סימן ג סעי' ו בהגה ופ' טו סעי' כה]:

ט ז מיי' שם הלכה ח ועי"ש במ"מ:

י ח מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה ו ופט"ו מהל' סנהדרין הלכה יג סמג עשין יב:

יא ט מיי' פט"ו מהל' סנהדרין שם ופי"ד מהלכות עכו"ם הל' ו:

יב י מיי' פ"ג מהלכות רוצח הל' ו והל' ט:

יג כ ל מיי' שם הל' י:

יד מ מיי' שם הל' ד ופ"ל מהל' מוכל הל' יט ע"ש מו"מ סי' תכ סעי' כטו]:

טו נ מיי' פ"ו מהלכות מוכל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפג סעיף ה:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרְוָה אֶת הַצְּמָאָה: לֹא יאבֶה יְיָ סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף יְיָ וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה יְיָ אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם:
דברים כט יח-יט

2. וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ וְלֹא תֶחֱטָא:
איוב ה כד

3. אָז תִּקְרָא וַיְיָ יַעֲנֶה תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שִׁלַּח אֶצְבַּע וְדֹבֶר אָוֶן:
ישעיהו נח ט

4. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הִוא בְּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן וְלֹא תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:
ויקרא כ יד

5. אוֹ בְּאִיבָּה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמָת מוֹת יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ בוֹ:
במדבר לה כא

לעזי רש"י

פרמי"ר [פרימבר"א]. לדחוק.

פונט"ש [פונ"ט]. נוקב.

איזהו **ענוי רשע ערום.** רשע ערוס ליכא טובא כדמפרש בסוטה בפרק היה נוטל (דף כ. ושם) אבל ענוי רשע ערוס ליכא אלא האי לחודיה: **סמוך** לפירקן. משמע הכא דאבנו נמי קאי ומקשה דבפרק מרא דלא תקינו ליה ניסומין ואמר בהשואה רבה (שם דף לו:) דשפותיהן פטורות מן התלינה ומן היובס אלמא בעילת זנות היא וי"ל דלא מצינו מיהא בעילת זנות דהא אמר בפרק הכותב (כתובות דף 5.) דקטן שהשחילו מביו משה כתובתה קיימת[ע]:

והמלוה אלא לעני בו'. משמע דמלוה קעדיף ומקשה דבפ"ק דמגיגה (דף ה. ושם) אמרינן דרות רבות ועות זה הממליא מעות לעני בשעת דוחקו ומפרש ר"ת דהכא במלוה לזורך מזונות אבל אם מיירי בשהמלוות דוחקת לגבות ממנו מס וגולגוליות ותרגוניות ואם לא היה מוצא היו מניחין אותו ועכשיו גורם זה המלוה ודוחקתו המלוות ולימים בא המלוה וטורף ביתו ושדותיו ומפסיד והיינו ערות רבות ועות והיינו דקאמר התם חוזי לעלמא לא שכיח לומר לקוח תבואה לתליתא שכיח לומר כשדוחקין אותו למכור או למשכן ביתו ושדותיו כמו תלויה וזבין (ב"ב דף מז:) ובקונטרס פירש אם דקאי אמס טוב ואס לא רע זה שותן מעות לעני בפרהסיא וקאמר זה הממליא מעות לעני בשעת דוחקו ווזוי לעלמא לא שכיח מפרש להמליא דלקאו לעני בשעת הדחק ולא בשעה שקודס הדחק שיוכל לבקש מזונותיו לקוח תבואה בשעת הזול שהיה מרויח לתליתא שכיח לקוח פת מן הפלטר מדי יום יום שיפסיד והיינו אס טוב ואס לא רע וקרי תליתא על אס שתולין הפת בפלו ומיהו לאו מוכחים למעבד הכי כדאמר בערבי פסחים (דף קיז. ושם) תלמי בציתא קשה לעניותא משום הכי יש לפרש דקרי ליה תליתא משום דדרשינן (מנחות דף קג.) והיו חייך תלויים זה הסומך על הפלטר ואית דגרסי ליפכא לעלמא שכיח כשקונה תבואה ביחד מלוי פת בציתו לתליתא לא שכיח כשלוקח פת מן הפלטר אין הפת מלויה בציתו:

שברזל ממית בכל שהוא. פירש בקונטרס שמוכר לו ממט בושט או בלבו וקשה דל"ל לתליו קון נמי אלא נראה משום דאמר בפרק רבי אלעזר דמילה (שבת דף קלב.) ובפרק בהמה המקשה (חולין דף עז:) ובהעבל (יבמות דף עו.) דברזל מיזק זריף:

רוצח שלא עשה בו אונס כרצון. כי ההיא דפרק המניח (ב"ק דף לב: ושם) הסומר את כותלו לחבירו אי לא שכיחי רבים חנוס הוא וכן היתה לו אבן מונחת בחיקו ולא הכיר בה מעולם לענין נזקין חייב לענין גלות פטור שלהי פרק כילד (שם דף כו: ושם) ויש ענייני חונס דלתליתו נזקין פטור כמו שמחלק בירושלמי בין בא ויבן אצל הכלים להיות יבן כבר והניחו כלים אצלו וכגון לתליתא וקבן זויח בפרק המניח (שם דף מז:) ובהגוזל בתרא (שם דף קיב.) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לד:) הניח להן לחייהן פרה שחולה ומצחה ומכלוה משלמין וכו' מה שנהנו אבל מה שהזיקו לא ובפרק הפרה (ב"ק ד' מז.) גבי נכנס לחצר בעל הבית אלא בדשות שפוטר שם את בעל הבית כשהזיק את הנכנס היכא דלא הוי ידע ביה ועוד הכי קאמר איזהו ענוי רשע ערום זה המשהא בתו בוגרת ואמר רב כהנא משום ר"ע הוי זהיר מן היועצך לפי דרכו אמר רב יהודה אמר רב המשיא את בתו לזקן [א]והמשיא אשה לבנו קטן [ב]והמחזיר אבידה לכותי [ג] עליו הכתוב אומר [1]למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה ה' סלוח לו מיתיבי [ב][ג]האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו [ד]והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה [ה]והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אומר [2]וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא סמוך לפירקן שאני [ג]תנו רבנן האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו [ד]והנושא את בת אחותו והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו עליו הכתוב אומר [3]או תקרא וה' יענה [ה]תנו רבנן [4]אותו ואת אחותו אותו ואת אחת מהן דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אותו ואת שתיהן מאי ביניהו אמר אביי [ו]משמעות דורשים איכא ביניהו רבי ישמעאל סבר אותו ואתהן אותו ואת אחת מהן [ז]שכן בלשון יוני קורין לאחת [ח]הינא ואם חמותו מדרשה אתיא רבי עקיבא סבר אותו ואתהן אותו ואת שתיהן ואם חמותו הכא כתיבא רבא אמר חמותו לאחר מיתה איכא בנייהו ר' ישמעאל סבר חמותו לאחר מיתה בשרפה ורבי עקיבא סבר [ט]איסורא בעלמא: **מתני'** [י]ואלו הנהרגין [כ]הרוצח [ל]ואנשי עיר הנדחת [מ]רוצח שהכה את רעהו באבן או בברזל [נ]וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור ואינו יכול לעלות משם ומת חייב דחפו לתוך המים או לתוך האור ויכול לעלות משם ומת פטור [ס]ישסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור השיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים [ע]פוטרין: **גמ'** אמר שמואל [פ]מפני מה לא נאמרה יד בברזל שהברזל ממית בכל שהוא תניא נמי הכי רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהברזל ממית בכל שהוא [צ]לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור והני מילי דברזיה מיברז' וכבש עליו לתוך המים: רישא רבותא קמ"ל וסיפא רבותא קמ"ל רישא רבותא קמ"ל אף על גב דלאו איהו דחפו כיון דאין יכול לעלות משם ומת חייב סיפא רבותא קמ"ל אע"ג דדחפו כיון דיכול לעלות משם ומת פטור כבש מנלן אמר שמואל דאמר קרא [ק]או באיבה לרבות את המצמצם ההוא גברא דמצמצמא לחיותה דחבריה בשימשא ומתה רבינא [ר]מחייב רב אחא בר רב פטר רבינא מחייב קל וחומר ומה רוצח שלא עשה בו שוגג כמזיד ואונס כרצון חייב בו את המצמצם

נזקין

הכי קאמר איזהו עני רשע ערום. שכשבידו עניות מרשיע זה המשהא וכו' והכי קאמר אין לך עני רשע ערום כיצרעל אלא המשהא בתו בוגרת: **לפי דרכו.** להשתתו: **למען ספות.** לחבור כמו ספו שנה על שנה (יבמות כט): **רוה את הצמאה.** שבע בדבר עם למען לדבר זקן וילדה זאת למאה לתשמיש וזקן שבע וכן גדולה לקטן: **והמחזיר לכותי לגוזלו[ו].** הטעוה וחבר כותי[ז] ליצרעל וממלאה בעצמו שהשתא מצדה אינה תשובה לו מצות בוראו שלא לכותי[ח] הוא עובה כן שלא ונעטווה עליהם: **רופ.** עובדי כוכבים שהשתיס ואינן למען ליוצרס. למאה זו כנסת יצרעל שלמאה ותמיבה לילמא יוצרה ולקייס מצותיו: **והמכבדה.** בתכשיטין נתן: **ממוך לפירקן.** עדיין קטנים הס: **ממוך לפירקן שאני.** דלמו היינו קטן כולי האי דמשום שנה או תלי שנה לא מזנה עליו: **תקרא וה' יענה.** לעיל מיניה כתיב הלא פרוס לרעב לחמך וגו' ומשכחת לה בתעלם היינו נוסא בת אחותו ומקרב את קרוביו. ומוסב את שכיניו נמי כמקרב את קרוביו לכתיב (משלי כז) טוב שכן קרוב מאח רחוק. ומלוה סלע לעני בשעת דוחקו בכלל פרוס לרעב לחמך וכי תרחה ערוס: **אחהן.** מסמע ליה לר' ישמעאל את האחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחת היינה וה"ק קרא ואיש אשר יקח את אשה זו אשתו והדר את אמה בשם שישרפו אותו ואת חמותו: **ר"ע אומר אותו ואת אחיהן.** מפרש ליה הש"ס ואזיל בתמי קא מיפלגי הא ודאי לשרוף את אשתו לא קאמר ר"ע: **משמעות דורשין.** לשון משמעות המקרא דורשין: **לר' ישמעאל אחהן אחד הוא.** ואחמותו קאי ואת אמותו מדכתיב דזמה הוא כדאמר לעיל [עה.] מצין לעשות למטה כלמעלה וכו': **לר"ע אחהן הרבי משמע.** אמותו את אמותו וה"ק קרא לשרוף אותו ואתהן הן שתי אמהות כגון לקח את אשה ואת אמה ואח אמה: **רבא אמר חמותו אשת אחיו מיפס נפה אילימא נפה ניוליה.** אבל אס אמותו למרוויחו מדכתיב אחיו: **ר' ישמעאל סבר אמותו לאחר מיפס בשריפה.** כשמייסס ליה"ק קרא לשרוף אין מתקיימת אלא אחת מהן דאי אמר קרא לשרוף אותו ואתהן הוה אמינא אפילו בחיי אמו ואבי אמו כגון שנשא אשה ואת אמה ואת אם אמה ת"ל אותו ואת אחיהן אותו ואת אחת מהן: **ר' יוסי הגלילי אומר אחד זה ואחד זה.** מדכתיב אותו ואת אחיהן: **ר"ע אומר אותו ואת אחיהן.** כשמייסס ליה"ק

נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון אינו דין שחייב בהן את המצמצם רב אחא בר רב פוטר אמר רב משרשיא מ"ט דאבוה דאבא דפוטר אמר קרא [1]מות יומת המכה רוצח הוא ברוצח הוא דחייב לן מצמצם בנזקין לא חייב לן מצמצם אמר רבא [א]כפתו ומת ברעב פטור ואמר רבא [ב]כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב [ג]סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור ואמר רבא כפתו לפני ארי פטור לפני יתושין חייב רב אשי אמר אפילו לפני יתושין נמי פטור הני אזלי והני אתו איתמר כפה עליו גיגית ופרע עליו מעזיבה רבא ורבי זירא חד אמר חייב וחד אמר [ד]פטור תסתיים דרבא הוא דאמר פטור דאמר רבא כפתו ומת ברעב פטור אדרבה תסתיים דרבי זירא הוא דאמר פטור דא"ר [ה]זירא מאן דעייליה לחבריה בביתא דשישא ואדליק ליה שרגא ומת חייב טעמא דאדליק ליה שרגא הא לא אדליק ליה שרגא לא אמרי התם בלא שרגא לא מתחיל הבלא בשעתיה

נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון. היכא דעביד בידים ופלי' יתן כדילף בב"ק (דף כו:) פלע תחת פלע [שמות כא] לחייב על השוגג כמזיד וכו': **רב אחא פוטר.** דגרמא בעלמא הוא דמשמע קטליה: **מות יומת המכה וכו'.** סיפיה דקרא דלעיל לו בחייבה דרבינן מינה וכתיב רוצח הוא מיעוטא למעוטי מזקין: **כפתו ומת ברעב.** דנעשה שכפתו אין כאן דבר הניגף והרעב גם מאליו והולך וחזק לאחר זמן כל שעה ולא דמי לצמצם דמיד ובאור להכותו מזומן: **סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור.** כלומר אם לא היתה אם חמה בשעה שכפתו אבל סוף לבא כאן וזה לא יכול לעמוד וסופו למות פטור שלא היה הכותו מזומן להניגף וגרמא הוא ואין לינו מסור לבית דין אלא לשמים: **כפתו לפני ארי פטור.** דאי נמי לא היה כפות לא היה יכול להציל עצמו מן הארי. בכולהו גרסינן אמר רבא: **הני אזלי והני אתו.** ולא מת על ידי יתושים הרשומים שהיו מוכנים שם שכמה כמות עברו עליו: **כפה עליו גיגית.** ומת בהבלה: **או שפרע עליו מעזיבה.** וזה היה יכן ונכנסה שם הציפה פטור שהכותו גם לאחר זמן: **בציפת דשישא.** שמסוס ביותר ואין הבל החור והנר[ו] יכול לנשת ממנו: **טעמא דאדליק ליה שרגא.** שזמן את הכותו: **הא לא אדליק ליה שרגא.** ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו גיגית פטור:

בפרק המניח[ז] היה בעל חבית לחשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור ובשלהי השוכר את האומנין (ב"מ דף פב: ואם) המעביר חבית ממקום למקום ושיברה רבי יהודה אומר שומר שכר ישבע וכו' מדפטרינן מהכא הוא גופיה דרבינן מינה וכתיב רוצח הוא מיעוטא למעוטי מזקין: **כפתו ומת ברעב.** פלי' היה רעב כבר בשעה שכפתו כיון דאם לא היה מתחזק עליו הרעב לא היה מת הוה ליה סוף רעב בשעה שכפתו אבל סוף לבא כאן וזה לא יכול לעמוד וסופו למות פטור שלא היה הכותו מזומן להניגף וגרמא הוא ואין לינו מסור לבית דין אלא לשמים: **סוף חמה לבא.** כלומר אם לא היתה אם חמה בשעה שכפתו אבל סוף לבא כאן וזה לא יכול לעמוד וסופו למות פטור שלא היה הכותו מזומן להניגף וגרמא הוא ואין לינו מסור לבית דין אלא לשמים: **כפתו לפני ארי פטור.** דאי נמי לא היה כפות לא היה יכול להציל עצמו מן הארי. בכולהו גרסינן אמר רבא: **הני אזלי והני אתו.** ולא מת על ידי יתושים הרשומים שהיו מוכנים שם שכמה כמות עברו עליו: **כפה עליו גיגית.** ומת בהבלה: **או שפרע עליו מעזיבה.** וזה היה יכן ונכנסה שם הציפה פטור שהכותו גם לאחר זמן: **בציפת דשישא.** שמסוס ביותר ואין הבל החור והנר[ו] יכול לנשת ממנו: **טעמא דאדליק ליה שרגא.** שזמן את הכותו: **הא לא אדליק ליה שרגא.** ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו גיגית פטור:

בנזקין לא חייב לן מצמצם. משמע דמחייבי טפי ברואה מבנזקין ואם כן מדפטרינן לקמן ברואה תריס כ"ש בנזקין וכן משמע בשלהי כילד הרגל (ב"ק דף כז: ואם) דפטרינן זרק כלי מלאם הגג והיו מחתיו כריס וכסתות לפלוי קידס וסילקן ול"ת הא אמרינן בריס הכותם (שם דף נה: ואם) הפורץ גדר בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ופריך היכי דמי לי בכותל בריס בדיני אדם נמי ליחייב ומאי קושיא הא דמיא לתריס דפטור ומלאה לפרש לכותל קאי [ו] ולהכי פריך בדיני אדם נמי ליחייב לכותל ויש ספרים שכתוב בהדיא לכותל ותדע לתנן התם הוסילוהו ליסטים הליסטים חייבין ומוקמינן בגמרא דהכישוהו במקל ס"מ דשלחו הכשה בסילקו פטור ול"ת והתיא ד

סתם משחקין בכדור כמה דעיילי כו'. לפ מסתבר לפרש כלפ לעניין חיוב מיתה כמיזד דלפי קלי גברא תוך מרבע תמות ואתרו ביה וקיבל עליו התראה ממילי פטור הא ולפי מתכוין הוא אלפ נראה כלשון רשאין שפירש בקונטרס דלעניין גלות מילי כלדרשינן שלפני כילד הרגל (ב"ק ד' כו: ושם) ואפשר לפ שלפ פרט למתכוין לזרוק שמיס וזרק מרבע והוא הדין נתכוין לזרוק ד' וזרק ג' כי הכא דשמא משחקין בכדור מתכוין שתלך תוך לד' תמות ולפ תוך ד' תמות ומיהו קשה מי למיפטריה מגלות קאמר פרט למתכוין לזרוק ג' וזרק ד' הא דתמרינן בריש אלו הן הגולין (מכות ד' ז: ושם) (שם בשמעת) בלפ ליכא פרט למתכוין לפ זה והלכה לפ כילד אחר ואפשר לפ שלפ פרט למתכוין לזרוק מרבע ואפשר דומיא דכתיב בריש בשמעת מקרא ואלה המשפטים מוקמי בלפ לפיה דפרשת ואלה מסעי הוה ליה למעוטי ההוא דדמי טפי לפטור כגון נתכוין לפ זה והלכה לפ אחר ולפ נתכוין לזרוק לפ שלפני כילד הרגל (ב"ק ד' כו: ושם) פירש בקונטרס לשון אחר דחייב גלות וכן נראה לר"ת ולפ לגמרי כפירושו דפירש פרט לנתכוין לזרוק ג' וזרק ד' דלפ הוי בכלל כי יזיד דכתיב בתריה בלפ פרט דלפ הוי בכלל מכה מיס ומת דכתיב לעיל מיניה ולהכי פי' לפ מתוקמא שמעתין לעניין גלות אלפ לעניין חיוב מיתה כלשון שי שבקונטרס ור"ת ואמאי מיפטרי לחייב גלות לנתכוין לזרוק ג' וזרק ד' מהיכא ס"ד לפטור ולפטור ממיתה ואלפ לפ אתא לפטור דשוגג פטור ממיתה וי"ל דהוה פטריין ליה מבלפ לפיה כמו נתכוין לפ זה והלכה לפ אחר ועוד יש לפרש דלעולם נתכוין לזרוק ג' וזרק ד' פטור מגלות ולפ קשיא מידי מהכי דמכות דלהכי נקט בריש לפ זה משום דהתחיל לזרוק קרא דבלפ לפיה בריש והתנא רצה להזכיר הפשוט יותר תחלה ור"ת ואמאי מיפטרי בפרק אלו הן הגולין (מכות ד' ז: ושם) (מבשגגה) לפטור נתכוין להכרוג בהמה והרג את האדם הא על כרחך היינו לו נתכוין לזרוק לפ זה והלכה לפ אחר לו נתכוין לזרוק ג' וזרק ד' וי"ל דהאדם והבהמה זה בלפ זה אי נמי כסבור בהמה ונמלא אדם ומיהו תימה הא דפליגי רבי ורבנן בריש אלו הן הגולין (שם) בנשמט הברזל מקתו ומן העץ המתבקע דמר מחייב בהאי ומר מחייב בהאי אמאי חייב הא הוי כמו נתכוין לזרוק ג' וזרק ד' שנתכוין לבקעת עצים שלפניו והלך למרחוק: בגוסס

בשעתיה הכא בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה: (סימן סול"ם תרי"ס סמני"ן בכות"ל) אמר רבא [א]דחפו לבור וסולם בבור ובא אחר וסילקו ואפילו הוא קדם בבור ובא אחר וסילקו ואפילו הוא קדם וסילקו פטור דבעידנא דשדייה יכול לעלות הוא ואמר רבא [ב]זרק חץ ותרים בידו ובא אחר ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדייה ביה מיפסק פיסקיה גיריה ואמר רבא זרק בו חץ וסמנין בידו ובא אחר ופיזרן ואפי' הוא קדם ופיזרן פטור דבעידנא דשדא ביה יכול להתרפאות הוה א"ר אשי הלכך אפילו סמנין בשוק א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי נזדמנו לו סמנין מהו אמר ליה [ג]הרי יצא מבית דין זכאי ואמר רבא [ד]זרק צרור בכותל וחזרה לאחוריה והרגה חייב ותנא תונא כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו במזיד נהרגין בשוגג גולין בשוגג פשיטא במזיד נהרגין איצטריך ליה מהו דתימא התראת ספק היא מי יימר דהדרה קמ"ל תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו כגון אלו המשחקין בכדור [ה]שהרגו תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב אמר ליה רבינא לרב אשי היכי דמי אי דקא ניחא ליה אפילו פורתא נמי אי דלא ניחא ליה אפילו טובא נמי לא אמר ליה סתם משחקין בכדור כמה [ו](דעיילי טפי) מינח ניחא ליה למימרא דכה"ג כחו הוא ורמינהי [ז]ה"המקדש ונפל קידוש על ידו או על הצד ואחר כך נפל לשוקת פסול הכא במאי עסקינן בשותת תא שמע [ח]מחט שהיה נתונה על החרם והזה עליה מפק על המחט הזה מפק על החרם הזה ומיצה עליה הזאתו פסול אמר רב חיננא בר יהודה משמיה דרב מצא איתמר [ט]אמר רב פפא [י]האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא [יא]הני מילי בכה ראשון אבל בכה שני גרמא בעלמא הוא ואמר רב פפא [יב]זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא מ"ט משום דכחו הוא אי כחו תיזיל לעיל ואי

מי חטאת נפקר. נתינת חפר על המיס קרי קידוש כדתנן בפסכת פרה (פרק ו מ"ב) [יב](הרי קודש) לף על המיס: **ואח"כ נפל לשוקת.** אבן חלולה שהמיס נכנסין בו מן המעין דרך נקב שפופרת דכתיב (במדבר יט) מיס חיים אל כלי שתהא חיותן בכלי. וקא ס"ד דהאי נפל דקתני כגון שנפל על ידו בכח או על הלד כלומר על לד הכלי ומשם ניתז בכח לשוקת וקתני דפסול: **בשופת.** לף ניתז מכח נפילה רשפופה אלא מעצמו חזר ושתת מידו לשוקת. שותת כמו (ברכות דף כב:) מיס שותתין על ברכיו קולי"ר בלע"ז שאינו ניתז למרחוק אלא נופל ויורד כנגדו: **והוה עליה.** ונתכוון להזות עליה לטהרה מטמא מת והזיה נרחית עליה אבל ספק על המחט נפל הזיה כשיופלת מידו ספק על החרם הזה תחלה: **ומילה עליה.** כלומר ומן החרם חזרה ונתזה עליה וקתני פסולה אלמא לאו כחו הוא: **מלא תחמר.** לאו לשון מלוי להוה המתזה[יג] קתני אלא לשון מליחה כלומר ההזאה נמלחת עליה ואין ידוע אם נתחלה הזה עליה או חזר מכח היתוך או שמא אף זה אלא אל החרם הזה והיה מדרון והלכה ההזאה על המחט דליכא כאן כלל: **דכפתיה.** קשר ידיו ורגליו על ספת היס: **ואשקיל עליה בידקא דמיא.** הפנה את מרוצת המיס עליו: **גיריה דידיה הוא.** הן הן תליו והרי הוא כחורק בו אך וכדמפרש ואזיל שהמיס נתיס כאן רלשון עליו מיד כגון שהניחו סמוך לספת היס והשפה מדרון: **בכה ראשון.** כשפינה להם דרך לנד זה מיד נפלו עליו דהוי כאן: **אבל בכה שני.** שהניחו רחוק קלת ולא נפלו המיס מיד בשלמן מגדרותיהן עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם גרמא הוא ולא מכאן: **והלכה לצדדין.** דרך נפילתה שלא כנגדו אלא כשהיא מוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין אבל שם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כאן הוא אלא מוזרת לארץ מאליה: **תיזיל לעיל.** להא כלפי מעלה זרקה כנגדו ולא לצדדין:

כ א ב מיי' פ"ג מהל' רוצח הלכה יג:
כא ג ד מיי' שם הי"ב:
כב ה מיי' פ"ט מהלכות פרה אדומה הל' ג:
כג ו מיי' שם פי"ב הלכה ג:
כד ז ח ט מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה יג:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זכאי וכו' נתכוין כל"ל ומות ו' ממקו: (ב) בד"ה כגון אלו המשחקין וכו' ולמאי שזרקו הוא כך וכו' אם יכול לכוין ואשמועינן תנא דאם ההוא דזרק בכותל נתכוין שיהרוג את חבירו:

לעזי רש"י

קולי"ר. לשפוך.

מוסף רש"י

הרי יצא מבית דין זכאי. והא נפקא לן מנזיק אל תהרוג בפרק אחד דיני ממונות (לעיל לג:) מגין ניזוק מב"ד זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו שנאמר ולדיק אל תהרוג (לקמן עח:). דכפתיה. קשרו, ואשקיל עליה בידקא דמיא. שהפנה המיס לעבור עליו וניעגוהו, גירא דידיה הוא. דהכרוג ממש בחומת המיס והן הן כלי זינו ולא הוי גרמא (חולין קז:). **בכה ראשון.** שקשרו ממוך לספת המיס וכיון שנקב נקב בספת המיס מיד נלו המיס לפיו (שם). **אבל בכה שני.** שקשרו כרחוק והמיס הלכו סס, ולא"פ שהוא נקב הנקב והפכו לסס, פטור דגרמא בעלמא הוא (שם).

אי לאו כחו הוא תיזיל לתחת אלא כח כחוש הוא ת"ר הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת בין בבת אחת בין בזה אחר זה פטורין רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ואיש כי יכה כל נפש אדם רבנן סברי כל נפש עד דאיכא כל נפש ור' יהודה בן בתירא סבר כל נפש כל דהוא נפש אמר רבא הכל מודים בהורג את הטריפה שהוא פטור בגוסס בידי שמים שהוא חייב לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם מר מדמי ליה לטריפה ומר מדמי ליה לגוסס בידי שמים מאן דמדמי ליה לטריפה מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה האי איתעביד ביה מעשה ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים מ"ט לא מדמי ליה לטריפה טריפה מחתכי סימנים הא לא מחתכי סימנים תני תנא קמיה דרב ששת ואיש כי יכה כל נפש אדם להביא המכה את חבירו ואין בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב אין בו כדי להמית פשיטא אלא יש בו כדי להמית ובא אחר והמיתו שהוא חייב וסתמא כרבי יהודה בן בתירא אמר רבא ההורג את הטריפה פטור וטריפה שהרג בפני ב"ד חייב שלא בפני ב"ד פטור בפני ב"ד (מאי טעמא) חייב דכתי' ובערת הרע מקרבך שלא בפני ב"ד פטור דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות ואמר רבא הרובע את הטריפה חייב שרבע בפני ב"ד חייב שלא בפני ב"ד פטור בפני ב"ד חייב דכתיב ובערת הרע מקרבך שלא בפני ב"ד פטור דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה הא תו למה לי היינו הך הרובע את הטריפה איצטריכא ליה מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטר קמ"ל דמשום הנאה הוא והא אית ליה הנאה ואמר רבא עדים שהעידו בטריפה והוזמו אין נהרגין עדי טריפה שהוזמו נהרגין רב אשי אמר אפילו עדי טריפה שהוזמו אין נהרגין לפי שאינן בזוממין ואמר רבא שור טריפה שהרג חייב ושור של אדם טריפה שהרג פטור מאי טעמא אמר קרא השור יסקל וגם בעליו יומת כל היכא דקרינא ביה וגם בעליו יומת קרינן ביה השור יסקל וכל היכא דלא קרינן ביה וגם בעליו יומת לא קרינן ביה השור יסקל רב אשי אמר אפילו שור טריפה נמי שהרג פטור מאי טעמא כיון דאילו בעלים הוו פטירי שור נמי פטור: שיסה בו את הכלב וכו': אמר רב אחא בר יעקב כשתמצא לומר לדברי ר' יהודה ארם נחש בין שיניו הוא עומד לפיכך מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים ארם נחש מעצמו הוא מקיא לפיכך נחש בסקילה והמכיש פטור: **מתני'** המכה את חבירו בין באבן בין באגרוף ואמדוהו למיתה והיקל ממה שהיה ולאחר מכאן הכביד ומת חייב ר' נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר: **גמ'** תנו רבנן את זו דרש רבי נחמיה אם יקום והתהלך בחוץ על

בגוסס בידי אדם. תימה לומו שעשאו גוסס ממאי פטור הא רוב גוססין למיתה ומהיכן בירש בן סורר (לעיל דף סט:) דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב והכא חבירו ומאדוהו למיתה ומת מי לא מיחייב והא נמי אמוד למיתה הוא וי"ל דכיון שהקילה עליו תורה שחזקתן לומו כלאחרינן נסמון ומע"פ שאמדוהו למיתה אין הורגין כל זמן שהוא מי ויושנין נמי דלומדין למיתה ומי לף על גב דרובא מייתי הלכך כיון שבא אחר והרגו פטור ומדע להא מסכתן גוסס בידי שמים דנפשא כמי למייב את הורגו מע"ג דרוב גוססין למיתה הלכך אין לתמוה בגוסס בידי אדם מ"ם נחשבנו

כאי לפטור מי שעשאו גוסס:

מר מדמי ליה לטריפה וכו'. לף על גב דקרמי קא דרסי

מיפטרין ליה להני טעמי:

ההורג את הטריפה פטור. לפי' למ"ד טריפה מיה דקופו שיעות בהבלה זו ומדע להא דבא מיה ליה טריפה מיה בפרק קמא דתמורה (דף יפ: ושם) ומיהו נלמה דהתם גרסינן רבה בר פלוגתיה של רב חסדא ועוד דסבריתיה הפוכה בפרק קמא דבכורות (דף ג. ושם) :

בפני בית דין חייב. כיון דלאוהו ביום שדנין על לייתם לאי לאוהו בלילה בעי עדות בלמוכח בהמוכל (ב"ק ד' 5: ושם) וכיון דבעי עדות בעין עדות שאתה יכול להזימה: **שור טריפה שהרג חייב.** לע"ג דבסילהי פרק ד' וה' (שם דף מד:) פטרינן לרבי שמעון שור שנתכוין להרוג את זה והרג את זה מטעם דכמיתת בעלים כך מיתת השור לף לאי דמי להתם הטעם שוה לשניהם אבל הכא באדם שייך לפטור מטעם עדות שאי אתה יכול להזימה ובשור לף שייך לתם הוזמו עדים משלמים דמי שור טריפה לבעלים:

מגדף

אי לאו כחו הוא תיזיל לתחת אלא כח כחוש הוא. מיהו כמו חזק אלף קלת כמו יש כאן אלא לזלה **כחוש הוא.** מיהו כמו חזק אלף קלת כמו יש כאן ואפי לזלה לעיל משום שכלה כח חזק הזריקה והאבן מחזרת לתרץ אבל עדיין הולכת היא ממקלת כמו: ס"ג **ר' יהודה בן בתירא הומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו.** פרש"י ז"ל דכיון שהכה ראשון ומת מיד כשהכה שני הרי הוא כמי שהרגו ואין השני חייב אלא מפני שקירב את מיתתו ואין נראה דאם כן אפילו הכה שלישי ורביעי נמי לא יתחייבו אלא מפני שקירבו את מיתתו ועוד דאמאי קרי ליה האחרון הא אפילו הכה ראשון נמי לא יתחייב אלא מפני שקירב את מיתתו ועוד דאמאי קרי ליה מפני שקירב את מיתתו הא מיתתו בידי שמים היתה